

kde výpověď může býti dána jen z důvodů uvedených v služební smlouvě, ani pod druhou alternativu Šu 29 uvedeného zákona nespadá a není tedy v zákoně rozhodnut. Jelikož obdobné použití §§ 21 a 31 zákona o obch. pom. není přípustno, nezbyvá než sporný případ rozřešiti dle pravidla Šu 7 obč. zák. v ten rozum, že, byla-li výpověď, podmíněná v služební smlouvě určitými důvody, dána, aniž by tu takových důvodů bylo, jak se stalo v tomto případě, nemá vůbec právní účinnosti a proto služebního poměru nerozvazuje. Tento poměr trvá a obě strany jsou povinny plniti své povinnosti z něho: zaměstnavatel platiti služební požitky a zaměstnanec konati umluvené služby. Tím se žádné straně křivda neděje, jak by se děla, kdyby zaměstnanec dostal výplatu jen za poměrně krátkou dobu, anebo zaměstnavatel musil platiti služné za celou služební dobu ihned, po případě také pensi, aniž by obdržel vzájemnou úplatu v zaměstnaneckých službách. Takový výklad zákona a služební smlouvy odporoval by zásadám §§ 6 a 914 obč. zák. a čl. 278 obch. zák. (viz rozhodnutí nejvyššího soudu čís. 3123 sb. n. s.). Co do výkladu Šu 29 zákona o obch. pom. nelze tedy souhlasiti s odvolacím soudem.

Čís. 6374.

Nárok na náhradu škody výbuchem třaskavin ve skladišti.

Předpis Šu 364 a) obč. zák. týká se pouze škody věcné.

Ručení podnikatele za výsledek není v zásadě, pokud nejsou stanoveny zákonem výjimky, platným právem uznáno.

Tím, že podnik vyhověl bezpečnostním opatřením, není za všech okolností vyčerpáno ručení podnikatele za bezpečnost provozu.

(Rozh. ze dne 14. října 1926, Rv I 490/26.)

Při výbuchu třaskavin ve skladišti žalované firmy byl žalobce poškozen na těle. Žalobní nárok na náhradu škody uznal procesní soud první stolice důvodem po právu, odvolací soud neuznal žalobního nároku důvodem po právu. Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by o ní dále jednal a ji znovu rozhodl.

Důvody:

Dovolání uplatňující důvody Šu 503 čís. 2, 3 a 4 c. ř. s. jest z části oprávněno. Žalobce domáhá se náhrady škody, kterou utrpěl na svém zdraví výbuchem třaskavin ve skladišti žalované společnosti dne 19. března 1924. Ježto není zvláštních předpisů o náhradě škody, způsobené takovými výbuchy, platí i tu předpoklady občanského zákoníka pro náhradu škod z nedovolených činů vůbec, totiž čin neb opomenutí o sobě bezprávné, majetková škoda, příčinná souvislost mezi činem neb opomenutím a škodou a zavinění škůdcovo. Všechny tyto předpoklady jakožto základ žaloby má dokázati poškozený, tedy zejména také zavinění škůdcovo. Toto průvodní břemeno stanovil zákon ve formě do-

mněnky § 1296 obč. zák., že se předpokládá, že škoda vznikla bez zavinění jiného. Neprávem snaží se tedy žalobce přesunovati v některých směrech břemeno průvodní na žalovanou, uváděje na př., že žalovaná nevyvrátila jeho tvrzení o nedostatečném poučování zaměstnanců a že neprokázala dostatečných bezpečnostních zařízení. To nebylo věci žalované, nýbrž naopak věci žalobce, neboť jemu bylo prokázati všechny skutečnosti, na nichž žalobní nárok zakládá. Není o tom sporu, že ani v trestním ani v civilním řízení nevyšlo nic na jevo, z čeho bylo by lze souditi, co bylo příčinou výbuchu, a sám žalobce uvedl, že příčina výbuchu nebyla zjištěna a že zůstane asi na vždy záhadou. Odvolací soud zjistil z úředního potvrzení policejního ředitelství, že žalovaná — majíc monopol na prodej třaskavých látek pro celý obvod Čech, Moravy a Slezska — zřídila v roce 1894 skladiště, jehož užívání povoleno bylo politickým úřadem, že stav skladiště vyhovoval všem zákonným předpisům, platným pro ukládání výbušných látek, a že skladiště bylo v tomto stavu udržováno až do dne výbuchu. Konečně bylo nižšími soudy zjištěno, že žalobce výbuchem skutečně na svém zdraví škodu utrpěl. Žalobce tvrdí, že jest mu žalovaná vlastnice skladiště náhradou povinna: 1. protože neučinila potřebných opatření, která by zabráňovala zlým následkům výbuchu ve směru vodorovném; 2. protože zaměstnávala ve skladišti osoby nezkušené a nezpůsobilé; 3. protože nevykonávala nad svými zaměstnanci dostatečného dozoru, nepoučovala jich o zákazu kouření, o způsobu zacházení s třaskavinami, o nošení papučí atd., čímž prý porušovala bezpečnostní předpisy, obsažené zejména v §§ 38, 39 a 55 min. nař. ze dne 2. července 1877, čís. 68 říš. zák.; 4. protože prý ručí za škodu již podle §u 364 obč. zák. a také proto, že jest majitelkou podniku tak nebezpečného a že je spravedливо, by škoda výbuchem způsobená šla na její vrub. O důvodu uvedeném pod čís. 1 bude pojednáno později; co do důvodů uvedených pod čís. 2, 3 a 4 není dovolání v právu.

K č. 2. Dovolání samo uvádí, že »nepodařilo se bezpečně zjistiti pravou a bezprostřední příčinu výbuchu,« a že »skladiště bylo vybudováno na základě splnění podmínek správními úřady předepsaných a na základě úředních schválení«. K tomu dlužno dodati, že nižší soudy ze zjištěných skutečností nemohly nabýti přesvědčení, že by zaměstnancům ve skladišti (kteří při výbuchu sami přišli o život), bylo lze nějaké zavinění na výbuchu přičísti a že s tímto úsudkem nutno souhlasiti. Za tohoto stavu věci nemůže přijíti předpis §u 1315 obč. zák. vůbec v úvahu. Otázka zdatnosti zaměstnanců jest otázkou právní, kterou možno zodpovědět jen úsudkem na podkladě zjištěných skutečností. Pokládá-li tedy odvolací soud osoby, pověřené pracemi ve skladišti, za osoby zdatné (třebaže neuvedl pro tento úsudek žádných skutečností), není v tom rozporu co do podstatné skutečnosti se spisy po rozumu §u 503 čís. 3 c. ř. s., nýbrž nejvýše nesprávné právní posouzení věci podle §u 503 čís. 4 c. ř. s. Ale otázka zdatnosti zaměstnanců zde nepřijde v úvahu, jak to také první soud správně dovodil, protože zodpovědnost zaměstnavatele za zaměstnance podle §u 1315 obč. zák. nastu-

puje jen tehdy, jestliže zaměstnanec nejen v této své vlastnosti, ale právě v důsledku své nezdatnosti škodu způsobil, což však prokázáno nebylo, když se vůbec neví, co bylo příčinou výbuchu, a když nižší soudy ani samovznícení třaskavin nevylučují (srv. také motivy str. 46 k Šu 1315 obč. zák. III. novely).

K č. 3. Totéž platí o domněle nedostatečném dozoru na zaměstnance a jich poučování, neboť ani tu není dokázáno, že vůbec od zaměstnanců nějaký popud k neštěstí vyšel.

K č. 4. Ani předpis Šu 364 obč. zák. ve znění třetí dílčí novely se sem nehodí. Mohlo by tu jít vlastně jen o předpis Šu 364 a) obč. zák., totiž, že vlastník pozemků nemůže vlastníku sousedícího pozemku při podnicích úředně schválených zakázati podnik, ani nepřímé vnikání škodlivin druhu v Šu 364 obč. zák. naznačeného, i když jest obtěžován v míře přílišné, na př. splaskami, kouřem, plynem a pod., nýbrž že může žádati jen náhradu způsobené škody. Jest připustiti, že § 364 a) obč. zák. stanoví výjimku ze všeobecné zásady, že náhradou škody jest povinen jen ten, kdo škodu zavinil, a že podle tohoto Šu ručí majitel podniku za škodu i tehdy, když mu vina přiřítána býti nemůže (srv. také Randa, Právo vlastnické z roku 1917 str. 60, a Ehrenzweig I/2 str. 134—136). Ale vždycky musí jíti o škodu způsobenou sousedovi, třeba ne bezprostřednímu — na jeho majetku, jak již odvolací soud správně podotkl. Tomu svědčí nejen zařazení tohoto předpisu do oddílu o právu vlastnickém, nýbrž také spojitost s Šem 364 obč. zák. Tento předpis dovoluje totiž sousedovi, by domáhal se (žalobou zápůřčí) zákazu vnikání škodlivin druhu tam naznačeného tehdy, když přestupují míru, obvyklou podle místních poměrů, když v místě obvyklé užívání pozemku podstatně zkracují. V případě Šu 364 a) obč. zák., kde takové zkracování způsobují škodliviny podniků horních nebo podniků úředně schválených, nemůže se soused domáhati zákazu žalobou zápůřčí, nýbrž jen náhrady škody, kterýžto nárok vstupuje na místo zákazu podle Šu 364 obč. zák. Z toho je zřejmo, že je tu míněna jen škoda věcná. I kdyby tedy výbuch třaskavin byl pokládán také za zásah po rozumu Šu 364 obč. zák., což je pochybné, neměl by tu předpis Šu 364 a) obč. zák. místa. Jak lze seznati z provádění dovolacího důvodu Šu 503 čís. 4 c. ř. s., domáhá se žalobce k čís. 4 (třebaže se odvolává na různé předpisy občanského zákoníka o náhradě škody) v podstatě toho, by majitel nebezpečného podniku ručil za škodu provozováním tohoto podniku způsobenou již proto, že jest vlastníkem výdělečného a tak nebezpečného podniku, jako jest sklad třaskavin. Práví totiž, že, vzešla-li mu výbuchem škoda, musí mu býti přiznán nárok na její náhradu, protože žalovaná zasáhla do jeho právní sféry, která by jinak byla zůstala neporušenou; praví dále, že nejde o náhodu neodvratnou a že je slušno a požadavkem prostého rozumu, aby škodu výbuchem způsobenou nesla žalovaná vlastnice skladiště, a aby se škodlivé následky výbuchu nepřesunovaly na jeho vrub. Tím ovšem žádá žalobce proti platnému právu bezvýhradné ručení podnikatele za škodu i bez důkazu viny, ručení za výsledek, v čemž mu dal první soud za pravdu. Právem však odvolací soud takového ručení neuznal, neboť platné právo nezná ručení podnikatele živnosti za výsledek — až na vý-

jiníky zákony stanovené (na př. železnice a silostroje), k nimž však se zákonodárce jen váhavě odvolává, by nebrzdil rozvoj průmyslového podnikání — a platí až dosud zásada ručení za vinu a to i při podnicích nebezpečných. Lze chápati, že poškozený v takém případě, nemoha dokázatí zákonných předpokladů nároků na náhradu škody, pociťuje to jako křivdu, ale v tom směru může odpomoci jen zákonodárce (srv. zevrubné důvody v rozhodnutí čís. 2.215 a 4.893 sb. n. s.). Jiná jest tedy otázka, zda a pokud by se doporučovalo de lege ferenda, by v tomto směru bylo ručení rozšířeno tak, že by podnikatel nesl nebezpečnoství svého provozování. V té příčině není nemístno odkázatí na osnovu revidovaného občanského zákona, která takové zostřené ručení skutečně navrhuje, a která zejména v novém §u 1317 obč. zák. předpisuje, že kdo provozuje živnost ve velkém, kdo vyrábí výbušné látky nebo jich používá při provozu, ručí jiným za škodu provozováním způsobenou, a že se sprostřuje ručení jen tehdy, prokáže-li jeden ze tří omluvných důvodů tam uvedených, totiž, že tu byla neodvratná náhoda, nebo vlastní zavinění poškozeného, nebo zavinění někoho jiného, za něhož podnikatel neodpovídá. Podle dosud platného práva musí poškozený dokázatí všechny zákonné předpoklady nároku na náhradu škody a, nepodaří-li se mu to, nevynutí náhrady.

K č. 1. Naproti tomu nelze upříti oprávnění dovolání, pokud uplatňuje důvody §u 503 čís. 2 a 4 c. ř. s. v tomto směru: Žalobce tvrdil v první stolici mimo jiné také, že skladiště třaskavin bylo zřízeno, jak nesporno, roku 1894, že zůstalo v témže stavu, ačkoli výbušnost a rozpínavost třaskavin se značně zvětšila a že žalovaná (její zástupci) této zvýšené výbušnosti nepřizpůsobila skladiště, zejména neobehovala je značně silnějšími valy, čímž se stalo, že účinky výbuchu nebyly omezeny do výše, nýbrž rozšířily se také ve směru vodorovném. O této prý nedostatečné konstrukci skladiště, v které spatřuje zavinění žalované, nabídl žalobce mimo jiné také důkaz znalci. Soud první stolice bez tohoto důkazu a tudíž bez dostatečného podkladu shledal zavinění žalované v tom, že prý neučinila takových opatření, která by znemožnila ohrožení života, tělesné bezpečnosti i majetku lidí na blízku skladiště bydlících. Odvolací soud však pokládá za dostatečné, že žalovaná šetřila při zbudování skladiště a ukládání třaskavin všech předpisů a opatření, která jí byla úřady správními uložena, a praví, že nelze žalované klásti za vinu, že neučinila o své újmě opatření další, o nichž není možno předpokládati, že by byly mohly zameziti nebo zmenšiti účinky výbuchu. S názorem odvolacího soudu nelze souhlasiti a jeho konečný závěr byl učiněn také bez dostatečného podkladu a bez provedení znaleckého důkazu. Nejvyšší soud vyslovil již opětovaně právní zásadu (zejména při provozu železnic, srv. na př. rozhodnutí čís. 103 a 4007 sb. n. s.), že tím, že podnik vyhověl bezpečnostním opatřením, jež nařídil dohlédací úřad, není za všech okolností vyčerpáno ručení podnikatele za bezpečnost podniku, že povinnost k bezpečnostním zařízením jest posuzovati dle stupně nebezpečnosti podniku (srv. rozh. 1358 sb. n. s.) a že, ukáže-li se další opatření k bezpečnému provozu podniku nutným, nebo účelným podle poměrů, jež se skutečně později vyvinou a jež se podstatně liší od oněch,

které dohlédací úřad předpokládal, jest podnikatel k takovému dalšímu opatření povinen a ručí za opomenutí potud, pokud nevynaložil zvláštní péle a znalosti, jakou má vynaložiti ten, kdo nebezpečný podnik vede (§ 1299 obč. zák.). Tohoto ručení nesprošťuje podnikatele ani to, že dílo bylo úředně schváleno, zjistí-li se, že bylo přece vadným a že mohlo býti podle pokroku techniky bezpečněji opatřeno (srv. důvody rozhodnutí čí. 4007 a také čí. 1358 sb. n. s.). Odvolací soud míní, že je technicky nemožno učiniti opatření, aby na př. bylo zamezeno samovznícení třaskavin, jež mohlo způsobiti výbuch. Zde však nejde o zamezení výbuchu, nýbrž o zamezení ničivých jeho následků pro okolí. Trpí tedy řízení nižších soudů vadou, která byla způsobilá zameziti úplné vysvětlení a důkladné posouzení rozepře (§ 496 čí. 2 a 503 čí. 2 c. ř. s.), když neprovedly znaleckého důkazu o uvedených tvrzeních žalobcových, neboť teprve podle výsledku doplněného řízení bude možno bezpečně usouditi, zdali žalovaná jako podnikatelka tak nebezpečného podniku, jako jest sklad třaskavin, vyhověla požadavkům §u 1299 obč. zák.

Čís. 6375.

Vyrovnačí řád.

Není závady, by vyrovnačí dlužník se nezavázal splatiti na vyrovnání pohledávek věřitelů již před pravoplatností soudního potvrzení vyrovnání. Nesplnil-li včas takových splátek, nastávají účinky §u 57 vyr. ř.

(Rozh. ze dne 14. října 1926, Rv II 160/26.)

Žalovaný zavázal se ve vyrovnání zaplatiti věřitelům prvou vyrovnačí splátku dne 1. října 1925. Vyrovnání bylo soudem potvrzeno dne 25. září 1925, potvrzující usnesení bylo na soudní desce vyvěšeno dne 5. října 1925. Ježto žalovaný zaplatil prvou splátku teprve dne 6. října 1925, domáhal se na něm žalobce zaplacení celé pohledávky vzhledem k §u 57 vyr. ř. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, majíce za to, že žalovaný platil nejen včas, nýbrž dokonce předčasně, když vyrovnání nabylo právního účinku teprve dne 19. října 1925.

N e j v y š š í s o u d uznal podle žaloby.

D ů v o d y:

Nižší soudy vycházejí z mylného názoru, že, kdyžtž nabylo potvrzení vyrovnání usnesením ze dne 25. září 1925 až dne 19. října 1925 právní moci, nenastala zmatečnost vyrovnání dle §u 57 vyr. ř. a čl. III. nov. čí. 99/1923 sb. z. a n., pakli dlužník, jenž dle přijatého vyrovnání měl první splátku kvoty zapraviti dne 1. října 1925, zaplatil ji až dne 6. října 1925, poněvadž prý nejen nebyl v prodlení, nýbrž kvotu zaplatil dokonce předčasně. Věřitelé přijali nabídnuté vyrovnání za podmínky, že dlužník má zapraviti první splátku kvoty již dne 1. října 1925, a povinností jeho bylo, by tuto lhůtu dodržel včas a plně. Dlužník však nesplnil vyrovnání včas. Vyrovnání bylo schváleno soudně již před stanovenou lhůtou.